

РЕЦЕНЗІЯ на підручник “Основи правознавства”¹

**Микола
НЕДЮХА,**
доктор філософських
наук, професор,
провідний науковий
співробітник НДІУ

Проблема тлумачення і правильного розуміння приписів права є проблемою не лише фахових юристів, але й широких кіл громадськості. Особливо у країні, яка лише стала на шлях розбудови демократичної правової соціальної держави.

Тому поява будь-якого популярного видання, навчального посібника чи підручника з основ правознавства в нашій країні – це справді подія не лише в самій правовій освіті і науці, але й вихід до широких кіл читачів.

Рецензована книга орієнтовна на наймолодшого читача – школяра. Її особливість і унікальність полягає не лише у цій орієнтації, але і насамперед у тому, що запропоновані в ній логіка і стиль викладення матеріалу є досить чіткими і зрозумілими саме для школярів.

У книзі охоплюються основні відомості не лише з теорії держави і права, але й галузевих юридичних наук.

Все це покликане запропонувати хай і поверхове, проте цілісне, комплексне бачення правової науки, закласти підвалини розуміння права у наймолодшого покоління наших співгромадян.

Водночас книгу вирізняє глибина та аналітичність викладеного в ній матеріалу.

Автори прагнули застосувати підхід, який умовно можна означити, як принцип економії матеріалу – прагнення викласти не всі доступні знання, та ще й еkleктично, а вибудувати логічну, струнку систему правових знань, зорієнтувати читачів не на механічне запам’ятовування певного корпусу, певної арифметичної суми даних, а насамперед навчити їх логіці та прийомам правового мислення, розвинути смак і нахил до розв’язання конфліктних особистих і соціальних ситуацій за допомогою і за посередництвом правових норм.

Такий підхід не може не імпонувати, особливо з огляду на впроваджувану в нашій країні реформу різних сфер освіти, науки, державного управління, орієнтації на загальноновизнані світові та європейські зразки і прийоми опанування дов-

колишньою соціальною реальністю, орієнтацією на активну і свідому позицію у довколишньому світі, прагненням збагнути і перетворити цей світ.

Водночас прагнення викласти навчальний матеріал у доступній і зрозумілій для дітей формі не могло не привести авторів до ситуації, коли найскладніші принципіві моменти та аспекти цієї реальності оцінюються та аналізуються кризь призму правових норм як сфери належного.

Особливо важливо врахувати, що зміст підручника вповні відображає зміст відповідної навчальної програми.

Авторський колектив при цьому намагався творчо підійти до викладу навчального матеріалу, вміщуючи на сторінках цього видання найпринциповіші моменти та аспекти.

Водночас важливо відзначити актуальність викладеного матеріалу. Він, зокрема, враховує останні зміни, що сталися в українському законодавстві та орієнтує читачів на таке пізнання правової реальності, яке відзначається системністю та послідовністю.

Навчальний матеріал викладено у підручнику з позицій аргументованості та відкритості пошуку.

Відзначимо також, що далеко не на всі питання читачі зможуть знайти у ньому однозначну відповідь.

Проте це зрозуміло і цілком виправдано з огляду на те, що основна мета підручника – не у примушуванні читачів опанувати певною сумою знань, а в їх орієнтації на оволодіння власне навичками правового мислення, уміння застосувати ці знання до реальності, в якій ми опиняємося мало не щодня, прищепленні основ правової поведінки, які мають розвиватися змалечку, і недопущенні будь-яких протиправних проявів.

Тому можна твердити, що основний орієнтир підручника не правоохоронний, а правовиховний.

У цьому контексті прикладний характер мають не лише розділи, присвячені галузевим питанням українського законодавства, але й ті положення книги, які стосуються висвітлення питань прав людини, їхнього місця і ролі у сучасному суспільстві.

У книзі достатньо багато уваги приділяється проблемам не лише чинного законодавства, а й перспективам його оновлення у зв’язку із курсом на побудову демократичної правової держави, з орієнтацією на загальноцивілізаційні принципи і цінності.

Застосовані у книзі прийоми і методи висвітлення правової матерії, аналізу її складових компонентів та перспектив розвитку державно-правових інститутів ураховують багатогранність та історичність відповідного цивілізаційного шляху, змушують поєднувати національне та цивілізаційне, унікальне та загальнолюдське.

Все це змушує подивитися на державу і право як на цивілізаційні цінності, а не на інструменти чи інститути примусу, покарання тощо.

Постійний наголос робиться на унікальності даних соціальних інститутів, їхній важливості для

¹ В.С. Журавський, С.В. Лінецький, М.І. Мельник, О.О. Мельник, М.І. Хавронюк. Основи правознавства: Підруч. для учнів 9-го класу загальноосвіт. навч. закладів / За заг. ред. В.С. Журавського / Наук. ред. М.І. Мельник, М.І. Хавронюк. – К.: Юридична думка, 2004. – 424 с.

поступу суспільства в цілому, для підвищення його освіченості та культури.

Разом із тим, автори підручника прагнули охопити не лише актуальні питання розвитку української держави і права, але і зробити екскурс до історії.

Фактично кожний змістовний блок викладеного у підручнику матеріалу містить відповідні посилання на приклади з історії або сьогодення, істотно полегшуючи сприйняття відповідного матеріалу.

Цьому ж слугують цитати видатних учених, мислителів минулого та сучасності, висловлені ними з тих чи інших актуальних питань розвитку держави і права.

Водночас текст підручника не переобтяжений розлогими дефініціями, матеріал добре

продуманий і структурований довкола ключових проблем державно-правової дійсності.

Його опанування істотно полегшено також за рахунок подачі законодавчих новацій та дослідженні взаємозв'язку між ними та традиціями у праві.

Загалом можна стверджувати, що автори створили в цілому новий та оригінальний підручник.

У ньому виклад матеріалу відповідає основним вимогам сьогодення, враховує традиції та реальність, відображає досягнутий рівень юриспруденції, орієнтує учнів на опанування кращими зразками юридичної науки і практики, має певне практичне спрямування.

Книга, безумовно, стане у пригоді для всіх бажаючих опанувати ази юриспруденції і буде надійним дороговказом у неосяжному морі правової реальності.